

ilahiyat akademi

Sayı: 15, 2022, ss. 39-56

Issue: 15, 2022, pp. 39-56

IŞİD Örgütünün Dinî Açından Kritiği

Religious Criticism of ISIS

Adem Karadeniz

Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı

Teacher, Ministry of National Education,

Van/Türkiye

krdnzadem@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1819-3374, ROR ID: [00jga9g46](https://orcid.org/00jga9g46)**Makale Bilgisi** **Article Information****Makale Türü** **Article Type**

Araştırma Makalesi Research Article

Geliş Tarihi **Date Recieved**

03 Mart 2022 03 March 2022

Kabul Tarihi **Date Accepted**

29 Haziran 2022 29 June 2022

Yayın Tarihi **Date Published**

30 Haziran 2022 30 June 2022

İntihal **Plagiarism**

Bu makale, Turnitin yazılımı ile taranmıştır.
İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned with Turnitin
software. No plagiarism detected.

Etik Beyan **Ethical Statement**

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Adem Karadeniz).

It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Adem Karadeniz).

CC BY-NC 4.0 lisansı ile lisanslanmıştır.

Licensed under CC BY-NC 4.0 license.

Atıf/ Cite as

Karadeniz, Adem. "IŞİD Örgütünün Dini Açından Kritiği". *İlahiyat Akademi* 15 (Haziran 2022), 39-56. Doi: [10.52886/ilak.1082386](https://doi.org/10.52886/ilak.1082386)

Özet

İnsanları doğru yola sevk etmek adına gönderilen peygamberler ilahi buyruğu insanlara ulaştırma ve insanlara yayma esnasında şiddet içerikli birçok zorluk ve meşakkatle karşılaşmışlardır. İslam'ın doğuş ve gelişim süreçlerinde gerek Müslümanlar gerekse İslam peygamberi Hz. Muhammed (s.a.s) birçok saldırıya maruz kalmıştır. Bu duruma binaen ilahi dinlerin tamamında yaratıcı tarafından emir buyrulan inancın devam etmesi ve o inanca mensup insanların hayatını korumaya yönelik meşru müdafaa mekanizması geliştirilmiştir. Dolayısıyla saldırılar karşısında meşru müdafaa hakkını kullanmak şiddetle bir tutulmamalıdır. Ancak İslam tarihinde kendi ideolojilerine dayanak sağlamak ve yaptıkları bazı işleri meşrulaştırmak için İslam dininin birçok kutsal değerini suiistimal edenler olmuştur. Bu çalışma, yaşadığımız çağda İslam dinine ait referansları kullanarak olumsuz anlamda bütün dünyada büyük bir etki yaratan İŞİD'i ele almaktadır. İŞİD İslam coğrafyasının birçok yerinde devam eden iç savaşların bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Üstlendiğini iddia ettiği misyon gereği, devam eden iç savaş ortamında düşüncesini dünya ve ahiret adına kurtuluşun tek temsilcisi olarak görmektedir. İŞİD iç savaşın yaşandığı Irak ve Suriye'de ele geçirdiği topraklarda bir İslam Devleti kurduğunu iddia etmiştir. İslam dininin temel kaynakları, Kur'an ve hadisleri mezheplerin belirlediği usulden uzak, kendi düşünce sistemlerine uygun şekilde yorumlamıştır. Bununla birlikte sosyal hayat, siyaset ve ekonomi gibi alanlarda İslami değerleri zihniyetlerine uygun bir formata sokarak kendilerine has bir sistem meydana getirmiştir. Belirlediği sistemi kabul etmeyen Müslümanları da müşrik, kâfir, münafık ve tağut gibi ağır sıfatlarla itham etmektedir. Büyük trajedilerin yaşandığı İslam coğrafyasında belirledikleri sistemin nebevi bir sistem olduğunu iddia ederek İslam dininin yegâne kurtarıcısı ve biricik temsilcisi olarak kendisini görmektedir. İŞİD örgütü güya İslam adına dünyanın çeşitli bölgelerinde Müslümanların da hedef alındığı çok büyük şiddet faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Örgüt, söylem ve eylem yönünden tahlil edildiğinde günümüze uyarlanmış yeni bir Hariciliği anımsatmaktadır. Ayrıca İŞİD lideri Ebubekir el- Bağdadi, İslam dünyasında köklü bir geçmişi olan ve tarihi bir öneme sahip olan hilafet makamını da kendince yeniden faal hâle getirerek halifelliğini ilan etmiştir. Örgüt gerçekleştirdiği faaliyetlerini genel itibarıyla sosyal medya aracılığıyla kamuoyuna duyurmaktadır. Çok sayıda sosyal paylaşım ağında aktif olduğu gibi kitap, dergi, makale ve fasikül gibi yazılı kaynakları da kendilerine ait internet sitelerinden paylaşmaktadır.

Çalışmamızın içeriğinde İŞİD'in doğuşu gelişimi ve tarihi köklerine dair bilgiler ele alınacaktır. Bununla birlikte İŞİD'in dini referans çerçevesini oluşturan Kur'an-ı Kerim ve hadislere yaklaşım tarzı incelenecektir. Çalışmamızın temel amacı ise İŞİD'in İslam algısına ilişkin tespitlere ulaşmaktır. İslam dininin doğru kaynaklardan öğrenilip algılanması İslam dini için son derece önemlidir. Bu doğrultuda İŞİD'in İslam algısının ne şekilde olduğu değerlendirmesi yapılacaktır. Dolayısıyla İŞİD bahane edilerek İslam inancının terör ve şiddetle özdeşleştirilmesi İslam dinine yönelik ciddi bir tehdittir. Bu doğrultuda yaptığımız bu çalışmayla İŞİD'in tarihi köklerinin nerelere dayandığı, düşünce sistemini oluştururken İslam kaynaklarından ne şekilde yararlandığı ve İslam tarihi içerisinde kendilerine referans olarak belirledikleri düşüncelerin neler olduğunu ortaya koyacağız.

Anahtar Kelimeler: Kalam, İŞİD, Hilafet, Şiddet, Radikalizm, Haricilik.

Abstract

The prophets, who were sent to guide people to the right path, faced many difficulties and hardships, including violence, while conveying and spreading the divine command to people. In the history of Islam, both Muslims and the Islamic prophet Hz. Muhammad were exposed to many attacks. Accordingly, in all divine religions, a self-defense mechanism has been developed for the continuation of the belief commanded by the creator and to protect the lives of those who believe in that belief. Therefore, using the right of self-defense against attacks should not be equated with violence. However, in the history of Islam, there have been those who abused many sacred values of the religion of Islam in order to support their own ideologies and to make all kinds of works innocent. This study is about ISIS, which has a negative impact on the whole world by using the references of the religion of Islam in the stage we live in. ISIS emerged as a product of the ongoing civil wars in many parts of the Islamic geography. Due to the mission it claims to undertake, it sees its thought as the only representative of salvation in the name of the world and the hereafter in the ongoing civil war environment. ISIS claimed to have established an Islamic State in the lands it seized in Iraq and Syria, where civil war was taking place. The main sources of the religion of Islam, the Qur'an and hadiths, were interpreted in accordance with their system, away from a certain method. In addition, it interpreted Islamic values in many fields such as social, political and economics in accordance with their mentality and created a unique system. It does not accept the systems determined and accuses Muslims of such heavy titles as polytheists, unbelievers, hypocrites and tyrants. They see themselves as the only savior and sole representative of the religion of Islam, claiming that the system they have determined in the Islamic geography, where great tragedies are experienced, is a prophetic system. In the name of Islam, the ISIS State has carried out great acts of violence in various parts of the world, targeting Muslims as well. When the ISIS State is analyzed in terms of discourse and action, it reminds of a new Kharijite adapted to the present. In addition, ISIS leader Abū Bakr al-Baghdādī declared his caliphate by re-activating the caliphate, which has a deep-rooted history and historical importance in the Islamic world. This State generally announces its activities to the public through social media. As ISIS is active in many social networks, it also shares written resources such as books, magazines, articles on their own websites.

In this study, the birth and development of ISIS, information about the historical roots of ISIS, the basic idea that constitutes the religious understanding of ISIS, the approach to the Qur'an and hadith will be examined. The main purpose of our study is to conduct research on ISIS's perception of Islam and to evaluate how ISIS's perception of Islam is. Throughout this study, we will investigate where the historical roots of ISIS were based on, how they benefited from Islamic sources while forming their thought system, and what thoughts they determined as references in Islamic history.

Keywords: Kalam, ISIS, Caliphate, Violence, Radicalism, Kharijite.

Giriş*

İnsana ve onuruna büyük kıymet atfeden İslam dini adalet, sevgi, barış ve güven üzere kurulmuştur. Bu temeller üzerine inşa olunan inanç sistemi Hz. Muhammed (s.a.s) döneminde birçok yönüyle tatbik edilmeye çalışılmıştır. Asr-ı Saadet olarak nitelenen bu dönemde din veya devlet adına ortaya çıkan her sıkıntıda problem çözücü olarak Hz. Peygamber bulunduğu için olaylar nihai sonuçlara vardırılmıştır. Ancak Hz. Muhammed'in (s.a.s) vefatından sonra gelişen siyasi ve itikadi bazı sorunlar yüzünden İslam dünyasında birçok problem ortaya çıkmıştır. Bu problemlerden bazıları günümüze kadar çeşitli vasıtalarla tazeliğini koruyarak ulaşmıştır. Bunlara sebep ya da çözüm üretme bağlamında İslam tarihi boyunca pek çok akım ortaya çıkmıştır. Bazı akımlar İslam'ın saf ve temiz özünü anlatırken bazıları da radikal bir perspektif geliştirerek insanları etkilemeye çalışmıştır. İslam'ın ilk dönemlerinde şiddet yanlısı bir zihniyetle ortaya çıkan Hariciyye ekolü ve onun tali kollarının düşünce tarzları günümüze varlığını sürdürmüştür. Günümüzde İslami referanslarla hareket ettiğini iddia edip çeşitli şiddet eylemleri gerçekleştiren İŞİD örgütü de bu kapsamda değerlendirilebilir. Örgütün dini referanslarla hareket etmesi sebebiyle daha yakından bilinmesi, amaç, hedef ve usullerine dair farkındalık oluşturması amacıyla böyle bir çalışma yapmayı gerekli gördük. Çalışmamız kapsamında İŞİD'e ait yazılı yayınlardan elde edilen veriler kullanılmıştır. Örgüt isim konusunda doğuşu, gelişimi ve yayılmasıyla birlikte sık sık değişikliklere gitmiştir. Önceleri el-Kaide örgütüne bağlı olarak faaliyet gösteren örgüt mensupları zamanla etki alanını genişlettikçe daha genel isimler kullanmaya başlamıştır. Biz de çalışmamızda genel olarak kabul görülen "İŞİD" ismini kullanmayı tercih ettik. Makalede İŞİD'in genel yapısı, din anlayışı ve örgütün Kur'ân ve hadis konularındaki yaklaşım tarzları ele alınmaya gayret edilmiştir. İslami referanslarla ortaya çıkan İŞİD ve benzeri oluşumların İslam'ın özüyle ne kadar bağdaştıklarının değerlendirilmesine vesile olmak çalışmanın amaçlarından birisi olarak zikredilebilir.

1. İŞİD'in Doğuşu ve Gelişim Süreci

1.1. İŞİD'in Doğuş Süreci

Günümüzde İslam âlemi içerisinde büyük buhranların yaşandığına şahit olmaktayız. İslam dünyasında hâlihazırda çok sayıda gruplaşmalar ve farklılaşmalar mevcuttur. Bu durum asıl itibarıyla İslam kültürünün zenginliği olarak ifade edilse de günümüzde olumsuz tablolara da sebebiyet vermektedir. Nitekim İslami kimliğiyle ortaya çıkan bazı gruplar kendisi gibi düşünmeyi dinî referanslarla suçlamakta ve diğerlerinin yaşam hakkını kısıtlamaya çalışmaktadır. Dolayısıyla bu

* Bu çalışma Prof. Dr. Sinan ÖGE danışmanlığında 11.10.2019 tarihinde tamamladığımız, Hakkâri Halkının DEAS Algısı ve Kelam İlmi Açısından Değerlendirilmesi başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

durum İslam âleminde çeşitli şiddet olaylarını kaçınılmaz hale getirmektedir. Tarih içerisinde İslam'ın kendi iç dinamikleri ile birlikte siyasi ve ideolojik bazı sebepler yüzünden Müslümanların yaşadığı coğrafyalarda şiddet üreten gruplar oluşmuştur. Müslüman ülkelerinde şiddetin ortaya çıkmasında hem iç dinamikler hem de Müslüman olmayanların yani dış dinamikler dediğimiz kişi veya devletlerin İslam coğrafyası üzerindeki idealleri ve çıkarları da şiddetin üretilmesine kaynaklık etmektedir. Özellikle asrımızın son çeyreğinde İslam coğrafyasında ortaya çıkan dinî kimlikli grupların şiddet üretmesinin altındaki önemli sebeplerinden biri de emperyalist güçlerin kendi emelleri uğruna İslam coğrafyası üzerinde uyguladıkları politiklardır diyebiliriz.

Ortadoğu'da emperyalist ülkeler tarafından doğru yanlış, çeşitli sebeplerle Afganistan, Irak, Yemen ve Suriye gibi ülkelerde sonu gelmeyen savaşların başlatılması bölgede büyük çapta, yediden yetmişe hemen herkesi mağdur eden neticeler oluşmasına sebebiyet vermiştir. Özellikle savaş içerisinde bulunan bölgelerde yaşanan buhranlardan kurtulmak için küçük büyük çok farklı gruplaşmalar meydana gelmiştir. Aslında savaş ortamlarının doğal bir reaksiyonu olarak, kurtuluş vadeden grupların ortaya çıkması, anlaşılabilir bir durumdur. Ancak durumu anormal kılan gruplar arasında ortaya çıkan dinî referanslı ayrışmalardır. Genelde bu tür ayrışmalar diğer grupları dışlayıcı bir tutum sergilemeye yol açmaktadır.¹

İŞİD örgütü son yıllarda siyasi, ekonomik, kültürel ve ideolojik buhranlar içerisinde olan İslam âleminin içinde küçük çapta bir örgüt olarak neşet etmiş daha sonra da -kendi söylemleriyle- bir "İslam Devleti" kurduklarını iddia ederek varlığını devam ettirmiştir.² İŞİD'i sadece dinî ya da politik bir örgüt gibi algılamak örgütü doğru anlama adına şüphesiz eksik kalacaktır. İŞİD'in gerçekleştirdiği eylemleri, öne sürdükleri aforizmaları anlayabilmek için dayandığı dinî referansları, örgütün oluşumunu aktive eden siyasi normları ve tarihi köklerini iyi bilmek gerekmektedir. İlk olarak Irak'ta ortaya çıkan İŞİD, kendilerini Sünni bir yapı olarak lanse ederek hem söylemlerinde hem de faaliyetlerinde Şia'ya karşı etkin bir duruş sergilediğini iddia etse de aslında Vehhabi/Harici anlayışla harmanlanmış bir görüşe sahip olduğu dile getirilebilir.³ Dışlayıcı ve pragmatist bir perspektifle İslam'ın geleneksel formlarına, topyekûn bir karşı duruş sergileyip farklı fikirlere sahip İslami düşünce ekollerini, mezhepleri ve tasavvufi ekolleri İslam dışı kabul etmektedir. Genel olarak bu minval üzere olanları da kâfir olmakla itham etmektedir. Böylece diğer Müslümanların malı ve canına kastedebilmektedirler. Yaptıkları her türlü faaliyetlerde Selef-i Salihin kisvesi altında dinî formlar kullanmaya çalışmaktadırlar.⁴

¹ Mehmet Ali Büyükkara, *Çağdaş İslami Akımlar* (İstanbul: Klasik Yayınları, 2015), 22-25.

² Büyükkara, *Çağdaş İslami Akımlar*, 74.

³ Hanifi Şahin, "Dabıq Dergisi Bağlamında İŞİD'in Şiilik Algısı", *Turkish Journal Of Shiite Studies* 1/2 (Aralık 2019), 186.

⁴ Muammer Cengil - Ali Rıza Aydın, "İŞİD (Irak Şam İslam Devleti): Psikopolitik ve Teolojik Bir Değerlendirme", *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6 (2014), 51-63.

Ancak IŞİD'in savunduğu düşünceler İslam tarihinde ilk defa neşet etmiş değildir. Kanaatimizce örgütün fikri çıkarımlar konusunda en çok benzerlik gösterdiği düşünce akımı Hariciler ve onun tali kolu olan Ezarika olmuştur.

1.2. IŞİD'in Kuruluşu ve Gelişimi

IŞİD örgütü, Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak işgaline karşı mücadele etmek amacıyla 2003 yılında kurulmuştur⁵. Örgüt faaliyetleri, IŞİD'in kurucu lideri sayılan Ürdün vatandaşı Ebu Mus'ab Zerkâvî'nin, bir el-Kaide komutanı olarak bulunduğu Afganistan'dan, 2003'teki ABD işgaline karşı direnişi örgütlemek için kadrosuyla beraber Irak'a gelmesiyle başlamıştır.⁶ Örgüt ilk olarak "Cemaat'u-Tevhid ve'l-Cihad" ismini kullanmış ve burada Irak el-Kaidesi adına faaliyetlerde bulunmuştur. Örgütün kurulmasındaki temel hedef Irak'a karşı savaşan güçlerin geri çekilmesini sağlamak, Irak hükümetini feshettirmek, işgalci güçlerle anlaşmış olanları öldürmek, Şii nüfusu en aza indirip askeri nüfuzunu kırmak ve tamamen şariat kanunlarıyla yönetilen bir İslam devleti kurmak olmuştur.⁷

2010 yılından itibaren kendisini daha sonra halife olarak tanımlayacak olan Ebubekir el-Bağdadi örgütün başına geçmiştir. Örgüt 2011 tarihinde, Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'tan çekilmesiyle beraber bölgede daha rahat hareket etmiştir. Suriye'de savaşın başlamasıyla birlikte örgüt artık sadece Irak'ta değil Suriye topraklarında da faaliyet göstermeye başlamıştır. IŞİD örgütünün lideri Ebubekir el- Bağdadi 2013 yılında Suriye'nin bir kısmını da içine alan bir "Irak ve Şam İslam Devleti" kurduğunu ilan etmiştir. Ancak el-Kaide yönetimi bu durumu kabul etmemiş ve bunun üzerine el-Bağdadi kendi tarafında olanlarla birlikte el-Kaideden ayrılarak 9 Haziran 2014 tarihinde İslam devletini kurduğunu iddia edip halifelikliğini ilan etmiştir. Faaliyet alanını genişlettikçe, isim değişikliğine ihtiyaç duyan IŞİD 2015 yılı Haziran ayında adını sadece " İslam Devleti" olarak revize etmiştir.⁸ Ebubekir el-Bağdadi 27 Ekim 2019 tarihinde Amerika Birleşik Devleti'nin düzenlediği bir operasyonla öldürülünce yerine Ebu İbrahim el-Haşimi geçmiştir.⁹ IŞİD örgütünü, bölgedeki diğer klasik dinî-siyasi kimlikli gruplardan ayıran en önemli özellik ise örgüt liderinin kendisini İslam âleminin halifesi olarak tanıtip bütün Müslümanların kendisine biat etmelerini istemesidir.¹⁰

⁵ Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı (DİYKB), *DAİŞ'in Temel Felsefesi ve Dini Referanslar Raporu* (Ankara: Diyanet İşleri Yayınları, 2015), 12.

⁶ Recep Tayyip Gürler - Ömer Behram Özdemir, "El-Kaide'den Post-Kaide'ye Dönüşüm: IŞİD", *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi* 1/1 (2014), 113-155.

⁷ Nevzat Çiçek, "Dünden bugüne Irak Şam İslam Devlet (IŞİD)", *Time Türk* (Erişim: 12 Haziran 2014).

⁸ DİYKB, *DAİŞ'in Temel Felsefesi ve Dini Referanslar Raporu*, 12.

⁹ Mina el-Lami, "Ebu İbrahim el Haşimi el Kureyşi: IŞİD'in yeni lideri hakkında neler biliyor?", *BBC NEWS TÜRKÇE* (2 Kasım 2019).

¹⁰ *Hilafete Biatın Hükmü* (Suriye: İslam Devleti Himmet Ofisi, 2017), 1-3. "Güvenlik gerekçesiyle yasaklandığından dolayı belirttiğimiz kaynakların bir kısmına erişim sağlanamıyor. Detaylı referans

Örgüt, İslam dininin temel kaynaklarını kendisine özgü bir tarzda yorumlamaktadır. İŞİD örgütünün söylem ve eylem tarzına bakıldığı zaman, referanslarının genel itibarıyla İslam âleminin bunalım yaşadığı dönemlerde ortaya çıkan oluşumların ve bu oluşumlardan da özellikle Haricilerin ve İbn Teymiyye'nin din ve sosyal hayatla ilgili söylemlerini yoğun bir şekilde kullandıkları gözlenmektedir.¹¹

İŞİD örgütü uyguladığı gayri insani faaliyetleri İslam'ın en kutsal sözlerinden olan 'Allahu Ekber' nidalarıyla yapıp bunu bütün dünyaya medya yoluyla servis etmektedir. Örgüt kendisine ait bütün görsel ya da yazılı medya kaynaklarında İslam devleti, şeriat, hicret ve küresel cihat gibi kavramları yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Bu durum örgütün kısa süre içinde dünyanın birçok yerinden eleman devşirmesinde etkili olmuştur. İŞİD saflarına katılanların büyük çoğunluğunu uzun süre Batı sömürgesi olan ve işgal altında olan Müslüman bölgelerde yaşayan insanlar oldukları gözlemlenmiştir. Örgüte katılanlar sadece Ortadoğu'daki Müslüman ülkelerden değildir. Batı ülkelerinden ve Türkiye Cumhuriyetlerinden de bir hayli katılım olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle Avrupa ülkelerinde yetişen, kültürü aşığılanmış, kimliği reddedilmiş, İslamofobi nedeniyle kin ve nefret söylemlerine muhatap olmuş kişilerin belki de yılların verdiği bir öfke patlamasıyla örgüte daha kolay katıldığı tespit edilmiştir.¹² Ayrıca İŞİD örgütü görsel ve yazılı yayınlarını profesyonel denecek tarzda hazırlamaktadır. Özellikle 2014 yılında kurdukları "El-Hayat Medya Merkezi" medya yoluyla Türkçe dâhil birçok dilde yayınladıkları *Kostantiniyye*, *Rumiyah*, *Dabıq*, dergileri, günlük haber yayınları ve dinî konuların işlendiği birçok fasikül yayınlarak küresel çapta bir propaganda yapmaktadır.¹³ Ayrıca örgüt *Darul Hilafe*, *Himmet ofisi*, *A'mak Ajans*, *İdrak Medya ve Tevhid ve Sünnet* gibi internet siteleri üzerinden de sosyal medyayı aktif ve etkili bir şekilde kullanmaktadır. Örgüt "twitter", "facebook" ve yine kendi elemanlarına ait "İslami Sosyal Paylaşım Sitesi" gibi sosyal medya olanaklarını da etkin bir şekilde kullanmaktadır. Dünyanın birçok yerinde de örgüt sempatanı ve örgüt elamanı bulunmaktadır. İŞİD örgütünün insanları vahşice öldürüp dünyaya medya yoluyla servis etmesi, dünyanın değişik yerlerinde canlı bomba patlatmaları ve küresel cihat çağrısı yapmaları kendilerini, dünya çapında yankı uyandıran bir örgüt haline getirmiştir.

bilgi için 11.10.2019 tarihinde Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlamış olduğumuz yüksek lisans tezine bakılabilir."

¹¹ DİYKB, *DAİŞ'in Temel Felsefesi ve Dini Referanslar Raporu*, 13.

¹² DİYKB, *DAİŞ'in Temel Felsefesi ve Dini Referanslar Raporu*, 12.

¹³ Erdoğan Deligöz, "Irak Şam İslam Devleti (İŞİD): Gücü ve Geleceği", *Savunma Bilimleri Dergisi* 14/1 (Mayıs 2015), 5-37.

2. İŞİD'in Dinî Anlayışı ve Temel Hareket Noktaları

İŞİD örgütünün ortaya çıkarken temel referans kaynakları, Kur'ân, sünnet, tefsir, hadis ve fıkıh olmuştur. Örgütün kullandığı bu kaynaklar Müslümanlar tarafından genel olarak kabul görmüş İslam'ın temel kaynaklarıdır.¹⁴ İŞİD'in kısa sürede, hemen hemen dünyanın dört bir yanından sempatican bulmasının ve eleman devşirmesinin etkili sebeplerinden biri de İslam'ın bu temel kaynaklarını yürüttükleri her faaliyette yoğun ve etkili bir şekilde kullanmalarındadır. Kutsal metinleri kullanmak tarih içerisinde de dinî kimlikle ortaya çıkan bütün grupların ortak bir özelliğidir. Bu durumun en önemli nedeni ise şüphesiz, din ve dünya adına yapacakları bütün faaliyetleri bu yolla daha bağlayıcı ve daha masum göstermenin kolay olmasıdır.

İŞİD örgütü kendisini Selef-i Salihin'in takipçileri olarak sunmaktadır. Kendilerine ait bir yayın organında Selef-i Salihin'e olan bağlılıklarını şu beyanla ifade etmektedir: "İstidlaldeki usulümüz, Kur'ân ve sünnettir. Bu da faziletli ilk üç dönemde yaşayan Selef-i Salihin'in anlayışına göredir."¹⁵ İŞİD her ne kadar tamamen Selef-i Salihin ile aynı minval üzere olduğunu söylese de örgütün pratiğinin Haricilikle aynı yönde olduğu görülmektedir. Ancak İŞİD örgütü kendisini Harici gruplarla bir tutmamakta hatta kimi yerlerde Haricilerin aşırılığa kaçtığını ve kendilerinin Hariciler gibi olmadığını ifade etmektedir.¹⁶

İŞİD'in referans kaynakları sadece Kur'ân ve Sünnet değildir. İslam tarihi boyunca ne kadar dinî anlayış varsa onların tarihsel, sosyo-kültürel değerine bakmadan kendi icraatlarına uygun seçmeci bir yöntemle yeniden günümüz değerleri üzerinden yorumlamaktadırlar. Bu yorumları Müslümanlar ve Müslüman olmasını istedikleri kişiler için servis etmektedirler. İŞİD örgütü hemen hemen bütün görsel ya da yazılı yayınlarında kendileri için imam olarak belirledikleri İbn Teymiyye (öl. 1328), İbn Kayyim (öl. 1350), Muhammed b. Abdulvehhab (öl. 1792), Ebu Muhammed el-Makdisi (öl. 1000) gibi Selefi/Vehhabi akımın önde gelenlerinin din, sosyal hayat, ekonomi vb. konulardaki fetvalarına göre hareket etmektedir.¹⁷

Dışlamacı bir perspektif geliştiren İŞİD, kendileri gibi inanmayanları Müslüman olsa bile din dışı olarak kabul etmektedir. Örgütün bu konuda özellikle İbn Teymiyye'nin Moğollara karşı verdiği Tatar ve Mardin fetvasından ilham alarak hareket ettiği görülmektedir.¹⁸ Nitekim İbn Teymiyye, İslam bölgelerinin Moğolların istilası altında kaldıktan sonra Moğolların İslam'ı kabul ettiklerini belirtmesine rağmen şer'i konular yerine, kendilerine ait Cengiz Han yasalarını uyguladıklarını belirtmiştir. Bunun için bu türden unsurlara karşı cihadın sürdürülmesi gerektiğini

¹⁴ *Bu Bizim Akidemiz ve Menhecimizdir* (Suriye: İslam Devleti Himmet Ofisi, 2015), 1-2.

¹⁵ *Bu Bizim Akidemiz ve Menhecimizdir*, 1-2.

¹⁶ *Bu Bizim Akidemiz ve Menhecimizdir*, 3.

¹⁷ "Demokrasi Tutuştu", *Kostantiniyye Dergisi* 1 (2015), 8-11.

¹⁸ "Muharip Hristiyanların Hedef Alınmasının Hükmü", *Rumiyah Dergisi* 9 (2017), 8-10.

belirtmiş ve bu konuda tarihe geçen meşhur Tatar ve Mardin fetvalarını vermiştir.¹⁹ Örgüt de bu fetvaya binaen günümüzde gayr-i şer'i olarak belirledikleri Müslüman ülkelerinde yaşayanların kendilerine icabet etmeleri gerektiğini belirtmektedir. Aksi takdirde kendi buldukları yere icabet etmeyenleri, şer'i hükümlerce idare edilmedikleri için gayr-i İslami olarak nitelemektedir. İbn Teymiyye'nin fetvasına uygun olarak, onları gayr-i Müslim olarak kabul ettikleri için onların öldürülmesinde de bir beis görmemektedir.²⁰

İŞİD, İslam tarihinde bu tarz dışlamacı ve tedhişçi düşünce içinde olanların ilki değildir. İslam tarihinde önemli bir yere sahip olan Ezarika fırkası muhaliflerinin yurtlarını *dâr-ı küffar*, kendi yaşadıkları yeri de *dâr'ul-hicre* olarak belirlemişlerdir. Düşüncelerini savunmayan ve onların belirlediği bölgeye hicret etmeyenlerin kâfir olduklarını öldürülmelerinde bir beis görmediklerini söylemişlerdir.²¹ İŞİD örgütü de bu minval üzere hareket etmektedir. Söz gelimi Kostantiniyye dergisinde; Allah, yıllar sonra Müslümanlara izzet nasip etmiş ve her yönüyle Allah'ın şeriatine uygun bir İslam devleti kurulmuşken Müslümanlar buna icabet etmiyorsa artık onların müşrik oldukları ifade edilmektedir. Bunlar Müslüman olsalar bile müşrik gibi muameleyle tabi tutulacağı savunulmaktadır.

İŞİD örgütü kendi faaliyetlerine uygun şekilde fetva vermeyen İslam bilginlerini 'bel'am' olarak nitelemektedir.²² Yine kendilerinin belirlediği İslam anlayışını yaşamayanlara, onlar kendilerini Müslüman olarak tanımlasalar bile sürekli bir şekilde "tağut" ve "mürted" gibi ağır sıfatlar kullanmaktadır.²³ Günümüzde de Kur'an-ı Kerim'in doğru bir şekilde anlaşılmasının müsebbibi olarak tağutları göstermektedirler. İŞİD örgütüne göre İslam âleminde tağutlar, Müslümanlara tasallut etmiş durumdadır. Bunlar, Müslümanları kendi dinlerinde cahil bırakıp diledikleri gibi yönlendirmeye çalışmaktadırlar. Tağutların insanları Allah'tan çok dünyaya kul yapmaya zorladığını ve kendi idaresinde olanlara istedikleri gibi bir din anlayışını zorla da olsa kabul ettirdiğini ifade etmektedirler.²⁴ Bu şekilde kendi dışındaki Müslümanların asırlardır Kur'an-ı Kerim'i yanlış yorumladıklarını ve Müslüman halka da yanlış bir şekilde öğrettiklerini iddia etmektedirler.

3. İŞİD'in Kur'an (Tefsir/Te'vil) ve Hadis Anlayışı

İŞİD'in Kur'an-ı Kerim'i ele alışı ve değerlendirmesi çok basit ve sadedir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'in anlaşılmasının zor olmadığını, bunun bizlere bizzat yüce yaratıcı tarafından belirtildiğini öne sürmektedirler. "Onun söyledikleri, Allah'tan

¹⁹ Büyükkara, *Çağdaş İslami Akımlar*, 58.

²⁰ "Kıtıl Cihadında Yer Almayan Bu Farzı Terk Etmiştir", *Kostantiniyye Dergisi* 3 (2015), 26-32.

²¹ Adnan Demircan, *Çağdaş İslami Hareketler ve Şiddet Sorunu* (İstanbul: Beyan Yayınları, 2015), 58-60.

²² "Hiyanet Raporu", *Kostantiniyye Dergisi* 3 (2015), 44-59.

²³ "Tağuti Sistemlere Askerliğin Hükümü", *Kostantiniyye Dergisi* 5 (2016), 5-14.

²⁴ "Ölülere Kur'an Dirilere Demokrasi", *Kostantiniyye Dergisi* 1 (2015), 37-40.

gelmiş bir öğüt ve apaçık bir Kur'ân'dır. (Bu Kur'ân) Dirileri uyarmayan ve kâfirlerin cezayı hak etmeleri içindir''²⁵ ayetinden hareketle Kuran'ın her yönüyle anlaşılmaya müsait olduğunu ifade etmektedirler.²⁶

İŞİD örgütünün Kur'ân-ı Kerim'in anlaşılmasının basit olduğunu ifade etmesi, Kur'ân-ı Kerim'e zahiri, lafızcı ve faydacı bir perspektifle bakmasına imkân tanımaktadır. Örgüt, Kur'ân'ı anlama konusunda yer yer ayetlerin siyak ve sibaklarını göz ardı edip tarihi bağlarını ve sosyolojik değerlerini hesaba katmadığı gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda ayetleri ilk okunduğu ve anlaşıldığı şekliyle ele almakta ve sadece kendi zihin dünyalarına uygun şekilde yorumlamaktadır. İŞİD örgütü İslam'ın ana kaynakları olan Kur'ân ve sünnete bakış açısını şu ifadelerle dile getiriyor: "Kur'ân-ı Kerim'in harfleriyle ve manasıyla Allah'ın kelamı olduğuna inanıyoruz ve o Allah'ın sıfatlarından bir sıfat olup sonradan yaratılan bir şey değildir. Bundan ötürü onun yüceltilmesi ve onunla hükmetmenin dayatılması vaciptir".²⁷ Peygamber Efendimizin hadislerine yönelik bakış açıları ise: "Sünnetin ikinci vahiy olduğuna ve Kur'ân-ı Kerim'i açıklayıp tefsir ettiğine inanıyoruz. Peygamberimizin sahih olan bir sözünden vazgeçip, kim olursa olsun herhangi birinin sözüne tabi olmayız. Küçük ve büyük tüm bidatlardan sakınıyoruz."²⁸ Bu beyanlardan anlaşılacağı üzere İŞİD, Kur'ân ve hadis anlayışını Selef-i Salihinin geliştirdiği düşünce üzere bina ettiğini iddia etmektedir.

Ancak İŞİD örgütü Kur'ân ayetlerini lafızcı ve ayetlerin ilk anlaşıldığı şekliyle anladığını beyan etse de onları kendi yaptıklarına meşruiyet sağlamak için çok farklı şekilde yorumladıkları da görülmektedir. Bu yorumlardan en çarpıcı olanlardan biri İsrailoğulları hakkında inen ayettir: "Musa'dan sonra İsrail oğullarının ileri gelenleri görmedin mi (ne yaptılar)? Hani, peygamberlerinden birine, "Bize bir hükümdar gönder de Allah yolunda savaşalım" demişlerdi. O "Ya üzerinize savaş farz kılındığı halde savaşmayacak olursanız?" demişti. Onlar "Yurdumuzdan çıkarılmış, çocuklarımızdan uzaklaştırılmış olduğumuz halde, Allah yolunda niye savaşmayalım" diye cevap vermişlerdi. Ama onlara savaş farz kılınca içlerinden pek azı hariç, yüz çevirdiler. Allah zalimleri hakkıyla bilendir."²⁹ İsrailoğulları hakkında inmiş olan bu ayeti İŞİD örgütü günümüzde yaşayan Müslümanlara uyarlamıştır. Müslümanlara ithafen şu ifadelerde bulunmaktadır: "Yıllardır, cemaat dediler, tevhid dediler, şirk dediler, imam dediler, biat dediler, halife dediler, hilafet dediler, devlet dediler, şariat dediler, ama gel gör ki; Allah onlara istediklerini verince bundan yüz çevirdiler."³⁰ Yine aynı şekilde Allah'ın, uzun zaman sonra ümmetin acısını dindirip, onları bir imamın etrafında topladığını ve ümmetin imamsız geçen günlerinde nice ezalar çekildiğini ve nicelerinin yaşanan acılardan can verdiğini belirtiyorlar. Dolayısıyla

²⁵ Yâsîn 36/69-70.

²⁶ "Ölümlere Kur'ân Dirilere Demokrasi", 37-40.

²⁷ "Bu Bizim Akidemiz ve Menhecimizdir", 1.

²⁸ "Bu Bizim Akidemiz ve Menhecimizdir", 2.

²⁹ el-Bakara 2/246.

³⁰ "Allah'ın Yoluna Engel Olandan Daha Zalim Kim Olabilir" *Kostantiniyye Dergisi* 2 (2015), 12-16.

örgüt İslam devleti kurulmuşken insanların icabet etmemesine ve ihtilaf çıkartılmasına sebebiyet verenlerin zalim olduğunu iddia ediyorlar. İslam devletinin davetine icabet etmeyenlerin ve engel olanların ise cehennem davetçileri olduğunu söylemektedir.³¹

İŞİD örgütü şu an bir İslam devletinin kurulduğunu ve İslam devletinde bulunması gereken bütün müesseselerin oluşturulduğunu belirtmektedir. Onlara göre, kurulan bu İslam devletine icabet etmeyenler bu ayete muhatap olan İsrailoğulları gibi Allah'ın gazabına maruz kalacaklardır. Kendilerine icabet etmeyen Müslümanları, Yahudilere benzetip Yahudilere ithafen "Onların ruhlarında döneklilik olduğunu İslam devletine gelmeyenlerin de Yahudilerin ahlakıyla ahlaklandığını." ifade etmektedir.³² Örgüt yine yüce Allah'ın kâinat üzerindeki tasarruf ve egemenliğinden bahseden "Biliniz ki yaratma da buyurma da yalnız ona (Allah'a) aittir"³³ ayet-i kerimesini, kendi dokümanlarında Türkiye'de yapılan seçimleri kastederek "şirk seçimlerinden" uzak durulması hükmüne dayanak olarak göstermektedir.³⁴ Ayrıca İŞİD örgütü "Fitne kalmayınca ve dinin hepsi Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın."³⁵ ayetini de kendi zihin dünyalarına uygun bir şekilde yorumlamaktadır. Bu ayetin "mümteni" olarak belirlediği kişilere karşı uygulanması gerektiğini belirtmektedir. Mümteni kelimesi, İslam'a mensup olup şeriat hükümlerini tasdik etmesine rağmen şeriat hükümlerinden imtina eden yani bu hükümlere uymayanları ifade etmektedir. Bu hususa binaen fetvalarda sıkça başvurdukları İbn-i Teymiyye'nin görüşüne uygun şekilde; onları küfre girmiş, riddet ehli olarak görmektedir.³⁶ Bu ayete ve referans aldıkları görüşlere göre Müslüman olsalar bile namaz, zekât, oruç gibi dinî ritüelleri yerine getirmeyenleri öldürmekten kaçınmamaktadırlar.³⁷

Hz. Peygamber'e (s.a.s) özellikle savaş esnasında inen ayetleri kendi ideolojisine uygun şekilde bütüncül bir tarzdan uzak, siyak-sibaklarına bakmadan yorumlayan İŞİD örgütü, bu konuda genel İslam anlayışına tamamen ters yorumlamalar icra etmektedir. Tevbe suresinin 5. ayetine binaen "Müşrikleri nerde bulursanız öldürün"³⁸ hükmünün bütün müşrikler için geçerli olduğunu ifade edip hepsinin öldürülmesi gerektiğini belirtmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi kendi görüşünü benimsemeyen hemen herkesi müşriklikle suçlayan örgüt, onların öldürülmesinin ilahi bir emir olduğunu ifade etmektedir.³⁹ Müşrikleri öldürmenin insanların günahlarına kefarete olduğunu, hatta şirke düşmüş birinin bu hatasını başka bir müşriki öldürmekle telafi edilebileceğini belirtmektedir. Müşrik veya kâfir

³¹ "Allah'ın Yoluna Engel Olandan Daha Zalim Kim Olabilir" 12-16.

³² "Allah'ın Yoluna Engel Olandan Daha Zalim Kim Olabilir" 12-16.

³³ el-A'râf 7/54.

³⁴ DİYKB, *Dini İstismar ve Tedhiş Hareketi*, 17-18.

³⁵ el-Enfâl 8/39.

³⁶ "Tağuta Küfretmek" (Suriye: İslam Devleti Himmet Ofisi, 2015), 5-7.

³⁷ *Tağuta Küfretmek*- 5-7.

³⁸ et-Tevbe 9/5.

³⁹ "Allah'ın Yoluna Engel Olandan Daha Zalim Kim Olabilir" 12-16.

olan birinin öldürülmesinin Müslüman için bir fazilet olduğunu iddia eden örgüt, Allah'a yakınlaşmanın ve sâlih bir kul olmanın en önemli vasfını müşrik kanının dökülmesi olarak açıklamaktadır.⁴⁰ Örgüt, küçük, büyük, yaşlı, kadın, sivil veya asker hiç fark gözetmeksizin insanların öldürülmesi gerektiğini düşünmektedir. İslam toprakları olarak belirledikleri bölgelere hicret etmeyen herkesin müşrik olduğunu ve Kur'ân'da geçen "Müşrikler sizinle savaştıkları gibi sizde onlarla savaşın"⁴¹ emrine binaen tüm müşriklerle toplu bir şekilde savaşılması gerektiğine inanıyorlar.⁴²

İŞİD örgütü, yine "bel'am" ve "tağut" olarak ifade ettikleri İslam bilginlerinin çoğunun Kur'ân-ı Kerim'in ahkamını keyiflerince değiştirdiklerini öne sürmektedir. Nitekim kendilerine ait bir yayında bu konuda şu ifadeler yer verilmektedir. "Kur'ân'ı Kerim'i halka unutturan tağutlar, diledikleri din anlayışını zihinlere yerleştirdiler. Bir hayat ve nizam kitabı olan Kur'ân-ı Kerim'i sadece ölümlere okunan bir kitap haline dönüştürdüler. Kur'ân'ın dirilere okunmaması gerektiğini, dirilerle bir işi olmadığını açıkça söylemeseler de bunu çok farklı yollarla, mefhum olarak zihinlere yerleştirdiler. 'Biz Kur'ân-ı anlayamayız, biz kim Kur'ân-ı anlamak kim, Kur'ân'ın her bir harfinin bilmem kaç deve yükü anlamı var.' gibi abartılı sözlerle insanları Kur'ân'ı anlamaktan uzaklaştırdılar. Kur'ân'ı bir ölü kitabı haline getirmeyi becerdiler. En sonunda müşrik halk öyle bir hale geldi ki buna karşı çıkan muvahhitleri dinsiz ve sapık olarak görmeye başladılar"⁴³ Buradan da anlaşılacağı üzere İŞİD örgütü, günümüz itibariyle dini anlama konusunda yalnızca kendilerinin doğru yolda olduğunu ve kendi dinî yorumları dışında bütün yorumların yanlış olduğunu ifade etmektedir. Kendilerini eleştirenleri, kendi dışında yapılan dinî yorumları ve yorumlayanları da tamamen dışlamaktadır. Ayrıca müntesiplerine Kur'ân'ın hiçbir ön bilgi ve donanım olmaksızın okunmasını telkin etmektedir.⁴⁴

İŞİD örgütünün geliştirdiği düşünce sisteminde Peygambere isnad edilen hadisleri de sebep-i vürutlarına, hadislerin sahihlik, zayıflık derecelerine bakmadan ve Kur'ân sünnet bütünlüğünü dikkate almadan yorumlamakta, parçacı ve pragmatist bir yöntemle ideolojilerine uygulamaktadır. İŞİD örgütünün yayınladıkları bildirilerde genellikle zayıf, uydurma ve fiten hadisleri kullandıkları gözlemlenmektedir.⁴⁵ İslam tarihinde, dinî kimlikle ortaya çıkan birçok grup fiten hadislerinden beslenmiştir.⁴⁶ İŞİD de kendisine ilahî bir misyon yükleyerek söylemini, kıyamete yakın Müslümanlar ve Hristiyanlar arasında gerçekleşecek büyük bir savaşa bağlamaktadır. Nitekim 'Ehl-i Kitap' kültüründe de kıyamet

⁴⁰ "Müşrikleri Bulduğunuz Yerde Öldürün", *Rumiyah Dergisi* 2 (2016), 2-5.

⁴¹ et-Tevbe 9/36.

⁴² "Müşriklerle Topluca Savaşın", *Rumiyah Dergisi* 8 (2017), 50-57.

⁴³ "Ölümlere Kur'ân Dirilere Demokrasi", 22-24.

⁴⁴ DİYKB, *Dini İstismar ve Tedhiş Hareketi*, 7-8.

⁴⁵ DİYKB, *DAİŞ'in Temel Felsefesi ve Dini Referanslar Raporu*, 18.

⁴⁶ DİYKB, *Dini İstismar ve Tedhiş Hareketi*, 19.

yaklaştığında “*Armagedon Savaşları*” adı altında büyük savaşların yaşanması beklentisi bulunmaktadır.⁴⁷

İŞİD’in dayanak noktalarından biri de Sahih-i Müslim’de geçen şu hadis-i şeriftir. Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Resulullah şöyle buyurmuştur:

Romalılar A’ mâk’a veya Dabık’a inmedikçe kıyamet kopmayacaktır. Onların karşısına Medine’den o gün yeryüzü halkının en iyilerinden bir ordu çıkacaktır. Askerler saf bağladıkları vakit Romalılar “bizimle, bizden esir alanların arasını serbest bırakın da onlarla savaşalım” diyecekler. Müslümanlar da: “Hayır! Vallahi sizinle din kardeşlerimizin arasını serbest bırakamayız,” cevabını vereceklerdir. Müteakiben onlarla savaşacaklar ve üçte biri kaçacak, Allah ebediyen tövbelerini kabul etmeyecektir. Üçte biri de öldürülecek, Allah indinde şehitlerin en faziletlisi olacaklardır. Üçte biri ise fethedecek, ebediyen fitneye duçar olmayacaklardır. Müteakiben Konstantiniyye’ye varacak ve orayı fethedecekler. Gaziler kılıçlarını zeytin ağaçlarına asmış, ganimetleri taksim ederken aniden içlerinde şeytan: “Gerçekten Mesih aileleriniz hakkında sizin yerinizi aldı.” diye nara atacak. Onlar da çıkacaklardır ancak bu bâtıldır. Şam’a geldikleri vakit ise çıkacaktır. Gaziler savaşa hazırlanır, saflarını düzeltirlerken namaz ikame olunacak ve Meryem’in oğlu İsa inerek onların yanına gitmek isteyecektir. Allah’ın düşmanı onu gördüğü vakit tuzun suda eridiği gibi eriyecektir. Onu bıraksa kendiliğinden helak olacak, lâkin Allah onu, onun eliyle öldürecek ve kanını onlara süngüsünde gösterecektir.⁴⁸

Örgüt yukarıda da belirttiğimiz gibi bu türden fiten hadisleriyle kendi varlığının meşruiyetini ve ilahi misyonunu deklare etmeye çalışmaktadır.

İŞİD örgütü Türkiye’ye yönelik de birçok propaganda yürütmektedir. Özellikle İstanbul’un fethiyle ilgili “*Konstantiniyye mutlaka fethedilecektir. Fethi gerçekleştiren komutan ne güzel komutan, o orduda ne güzel ordudur*”⁴⁹ hadisinde Peygamber Efendimizin kendilerini müjdelediğini iddia etmektedir. Konstantiniyye’nin daha önce fethedildiğini ama fethin bu müjdede bahsedilen fetih olmadığını belirtmektedir. Nitekim Peygamber Efendimizin bahsettiği fethin kıyamete yakın bir zamanda gerçekleşeceğini ve savaşılmadan sadece tekbirlerle fethin gerçekleşeceğini iddia etmektedir.⁵⁰

İŞİD örgütü yukarıda da belirttiğimiz gibi Kur’ân ayetlerini kendi ideolojilerine uygun şekilde yorumladıkları gibi hadislerle yaklaşımları da bu şekildedir. Bu duruma en çarpıcı örneklerden biri de İŞİD örgütünün dünyanın birçok yerinde gerçekleştirdikleri canlı bomba eylemlerini, istişhadi hareket olarak

⁴⁷DİYYKB, *Dini İstismar ve Tedhiş Hareketi*, 8-9.

⁴⁸ Muslim b. el-Haccâc, *Sahîhu Muslim*, thk. Muhammed Fuâd Abdulbâkî (Beyrut: Dâru’l-İhyai’t-Türâsi’l-Arabiyye, 1991), “Fiten”, 34 (No. 2897); “Büyük Dabık Savaşına Doğru”, *Rumiyah Dergisi* 3 (2016), 28- 30.

⁴⁹ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, thk. Şuayb Arnaûd vd. (Beyrut: Muesseetu’r-Risâle, 2001), ʿ\287 (no: 18957); Ebû’l-Kâsım Suleymân b. Aḥmed b. Eyyûb eş-Şâmî eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu’cemu’l-Kebîr*, nşr. Ḥamdî b. ‘Abdulmecîd es-Selefi (Kahire: Mektebetu İbn Teymiyye, ts.), 2/38.

⁵⁰ “İstanbul’un Fethi”, *Konstantiniyye Dergisi* 1 (2015), 4-8.

tanımlamasıdır. Örgüt canlı bomba eylemlerinin İslam'a aykırı olmadığını bilakis naslarla yapılması övülmüş bir eylem olarak yorumlamaktadır.⁵¹

Örgüt istişhadi kavramını ise; şehitlik arzusu, Allah'ın dininin yücelmesi ve Müslümanların umum maslahatı için kendi canını feda etmesi şeklinde ifade etmektedir.⁵² İŞİD canlı bomba eylemlerini ve istişhadi hareketini de bir tutmaktadır. Örgütün bu şekilde doktrine ettiği canlı bomba eylemlerini de şu şekilde izah etmektedir: “Şüphesiz ki istişhadi operasyonlar günümüzdeki şekliyle daha önce uygulanmamış yeni bir durumdur. Lakin nasların zahirlerinde donup kalmadan bunları düşününce bugünkü şekliyle istişhad ameliyeleri, eski âlimlerimiz tarafından bilinmiyor olsa bile bu amelin hakikati ve manası o gün de bilinmekteydi. Onların günümüzdeki bu ameliyeleri bilmemelerinin sebebi bu amelin yeni bir amel oluşu değil; bilakis günümüzdeki teknoloji, patlayıcı, silah ve tekniklerin o günde olmadığındandır”.⁵³ Dolayısıyla canlı bomba eylemlerinin caiz olduğunu ve bu durumu Uhud savaşı esnasında Enes b. Nadr ve Hz. Peygamber arasında geçen bu diyaloga göre ifade etmektedir:

Enes ibn Mâlik r.a. şöyle demiştir: “Amcam Enes b. Nadr, Bedir harbinden uzakta bulunmuştu. Bunun için o Ya Rasulallah! Müşriklerle yaptığın ilk muharebeden uzakta buldum. Yemin olsun, eğer Allah beni müşrikler harbinde hazır bulundursa ne yapacağımı Allah muhakkak insanlara gösterecektir! demişti. Uhud günü gelip de Müslümanların cephesi açılınca Enes b. Nadr:

— Allah'ım! Ben Sen'den şunların (yani sahabelerin) yaptıkları bozulma ve kaçma suçundan dolayı özür ve bahanelerinin kabulünü isterim. Şunların (yani müşriklerin) Peygamber'e karşı yaptıkları harpten ve cinayetten de sana sığınırım, dedi. Sonra (müşriklere doğru) ilerledi. Bu sırada Enes ibnu'n-Nadr'a Sa'd ibn-u Muâz'a rastgeldi.

Enes ibnu'n-Nadr ona:

— Ya Sa'd ibn-u Muaz! Ben cennet istiyorum ve Nadr'ın Rabbine yemin ederim ki, ben cennetin kokusunu Uhud'un berisinden hissedip buluyorum! dedi.

Hadisin devamı olarak: Enes b. Nadr'ın müşriklerin ordusu içine dalıp savaştıktan sonra yüzü ve vücudu tanınmayacak derecede kılıç ve mızrak darbelerine maruz kaldığını, kardeşinin onu ancak parmağından tanıyabildiğini belirtmektedir.⁵⁴

Hz. Peygamber'in bu hareketi takdir ettiğini ve hatta Kur'ân-ı Kerim'de de bu hareketi destekleyen ayetin olduğunu belirtmektedirler. “Müminler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler var. İşte onlardan kimi, sözünü yerine getirip o yolda canını vermiştir; kimi de (şehitliği) beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde (sözlerini)

⁵¹ “İstişhadi Operasyonların Caizliği ve Fazileti”, *Kostantiniyye* 3 (2015), 32-44.

⁵² “İstişhadi Operasyonların Caizliği ve Fazileti”, 32-44.

⁵³ “İstişhadi Operasyonların Caizliği ve Fazileti”, 32-44.

⁵⁴ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, 20/312; Buhârî, Muhammed b. İsmâil, el-Câmiu's-Sahîh, thk. Muhammed Zuheyr b. Nâsirunâsir (Beyrut: Dâru Tavkî'n-Necât, 2001), “Cihad”, 12; “İstişhadi Operasyonların Caizliği ve Fazileti”, 32-44.

değiştirmemişlerdir."⁵⁵ Bu şekilde hadis ve ayetlerle açıkladıkları canlı bomba eylemlerine İslam âlimlerinden de cevaz olduğunu dile getirmektedirler. Dört mezhebe bağlı âlimlerin ve hemen her konuda başvurdukları İbni Teymiyye'nin de istişhadi faaliyetlere cevaz verdiğini aktarmaktadırlar.⁵⁶ Zikredilen ayet, hadis ve fetvaları kendi düşünce sistemlerine uygun bir şekilde algılayarak istişhadi hareketini canlı bomba eylemlerine entegre ettikleri ve dünyanın birçok yerinde küçük, büyük, yaşlı; din, dil, ırk farkı gözetmeksizin canlı bomba eylemlerini gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Sonuç

Siyasi gelişmeler neticesinde ortaya çıkan ve İslam'ın ana kaynakları olan Kur'ân ve hadisleri bağlamlarından kopararak kendi ideolojilerine göre yorumlayan Hariciler İslam tarihinde kapanması zor olan yaralar açmıştır. Haricilerin siyasi sebeplerle İslam tarihinde ortaya koydukları zihniyet günümüze kadar tazeliğini korumaktadır. Çalışmamız kapsamında ele aldığımız İŞİD örgütü de birçok yönüyle Hariciyye mezhebine benzetilebilmektedir. Örgütün devlet iddiası, sosyal mecralarında sürekli aktif olması, dünyanın her yerinden eleman devşirmesi vb. özellikleriyle İŞİD'in ortaya çıkışı ve gelişimi klasik İslami kimliklerle ortaya çıkan örgütlerden birçok yönüyle farklılık göstermektedir. Bütün faaliyetlerini din kisvesi altında yürüten İŞİD'in, İslam literatürüne yönelik büyük bir tahrifat yaptığı söylenebilir. Kur'ân'ı Kerim'den hükümler çıkarırken birçok ayetin siyak ve sibaklarına ve sebab-i nüzullerine itibar etmemektedirler. Örgüt özellikle savaş ile alakalı ayetleri değerlendirirken ayetlerin içerdiği konunun mahiyetini ve Kur'ân'daki genel görüşü dikkate almadan sadece ayetin lafzına bakıp kendine yarayacak şekilde kullanmaktadır. Hadisler konusunda da genelde fiten hadislerini kullanan örgüt, hadislerin sahihlik özelliklerine ve sebab-i vüruduna bakmadan kendi işine yaradığı şekilde hüküm çıkarmaktadır. İŞİD sadece tarihi ve siyasi açıdan ele alınmamalıdır. Müslüman ve gayr-i Müslimlere karşı saldırılar gerçekleştirmesi bir bütün olarak ele alındığında karmaşık bir örgüt olduğu çok rahat gözlemlenmektedir. Bu durum netice olarak İŞİD'in iddia ettiği gibi İslam'ı tebliğ etmekten çok insanları İslam'a karşı kötü düşüncelere sevk etmektedir.

İslam tarihinde gerçekleşen olaylar ve bu olayların yanlış ve indirgemeci bir şekilde yorumlanması dinî değerleri tahrif olmakla karşı karşıya getirebilmektedir. Dinî değerlerin tahrif edilmesinin birçok sebebi mevcuttur. Sıradan insanların İslami disiplinlerde ilmi birikime sahip olmadan ibadât, muamelât, ukubât ve inanç gibi konularda yorumlar yapması ve hükümlerin vermesi bu sebepler arasındadır. Bu durum din adına çok sayıda yanlış yorumlamaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte dinî değerlerin siyasi ve ideolojik bir bakış açısıyla değerlendirilmesi ve yanlış bir şekilde yorumlamaların yapılması da onların tahrif

⁵⁵ el-Ahzâb 33/23.

⁵⁶ "İstişhadi Operasyonların Caizliği ve Fazileti", 32-44.

edilmesine sebebiyet vermektedir. İslam dininde kesin hükümler dışındaki durumlar için dinî yorumlamaların olması gayet doğaldır. Ancak durumu vahim kılan din adına yapılan yorumlamaların mutlak hakikat olduğu ve bunun dışındaki bütün yorumlamaların yanlış olduğu fikrinin olmasıdır. Bu durum IŞİD ve benzeri örgütlerin ortaya çıkmasının en büyük tetikleyicisidir. Bunun için yapılabilecek en önemli işlerden bir tanesi İslam dinini oluşturan ana kaynakların doğru bir şekilde ele alınmasıdır. İslam medeniyetinde bulunan farklı düşüncelerin öncelikli olarak ilmi, siyasi, kültürel, dinî vb. yönlerinin iyice mülhaza edilmesidir. Yorum farklılıklarına yönelik hiçbir ideolojinin ve siyasi düşüncenin etkisinde kalmadan, meseleleri sağlıklı bir zeminde değerlendirmek ve çağa uygun yaklaşımlar ortaya koymak son derece önemlidir.

Kaynakça

- Ahmed b. Hanbel. *el-Müsned*. thk. Şuayb Arnaûd vd. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 2001.
- “Allah’ın Yoluna Engel Olandan Daha Zalim Kim Olabilir”. *Kostantiniyye Dergisi* 2 (2015), 12-16.
- Bu Bizim Akidemiz ve Menhecimizdir*. Suriye: İslam Devleti Himmet Ofisi, 2015.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâîl. *el-Câmiu’s-Sahîh*. thk. Muhammed Zuheyr b. Nâsirunâsır. Beyrut: DâruTavki’n-Necât, 2001.
- “Büyük Dabık Savaşına Doğru”. *Rumiyah Dergisi* 3 (2016), 28- 30.
- Büyükkara, Mehmet Ali. *Çağdaş İslami Akımlar*. İstanbul: Klasik Yayınları, 1, 2015.
- Cengil, Muammer - Aydın, Ali Rıza. “İŞİD (Irak Şam İslam Devleti): Psikopolitik ve Teolojik Bir Değerlendirme”. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6 (Ekim 2014), 51- 63.
- Çiçek, Nevzat, “Dünden Bugüne Irak Şam İslam Devlet (İŞİD)”. Erişim: 12.06.2014. <https://www.timeturk.com/tr/2014/06/11/dunden-bugune-irak-sam-islam-devleti-isid.html>.
- Demircan, Adnan. *Çağdaş İslami Hareketler ve Şiddet Sorunu*. Ankara: Beyan Yayınları, 2015.
- “Demokrasi Tutuştu”. *Kostantiniyye Dergisi* 1 (2015), 8-11.
- DİYYKB Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı. *Dini İstismar ve Tedhiş Hareketi*. Ankara: TDV Yayınları, 2016.
- DİYYKB Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı. *DAİŞ’in Temel Felsefesi ve Dini Referanslar Raporu*. Ankara: TDV Yayınları, 2016.
- Erdoğan, Şemsettin - Deligöz, Ergün. “Irak Şam İslam Devleti (İŞİD): Gücü ve Geleceği”. *Savunma Bilimleri Dergisi* 14/1 (Mayıs 2015), 5-37.
- Gürler, Recep Tayyip - Özdemir, Ömer Behram. “El-Kaide’den Post-Kaide’ye Dönüşüm: İŞİD”. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi* 1/1 (Ocak 2014), 113-155.
- “Hiyanet Raporu”. *Kostantiniyye Dergisi* 3 (2015), 44-59.
- Hilafete Biatın Hükmü*. Suriye: İslam Devleti Himmet Ofisi, 2017.
- “İstanbul’un Fethi”. *Kostantiniyye Dergisi* 1 (2015), 4-8.
- “İstişhadi Operasyonların Caizliği ve Fazileti”. *Kostantiniyye* 3 (Ekim 2015), 32-44.
- “Kıtıl Cihadında Yer Almayan Bu Farzı Terk Etmiştir”. *Kostantiniyye Dergisi* 3 (2015), 26-32.

Mina el-Lami. "Ebu İbrahim el Haşimi el Kureyşi: IŞİD'in yeni lideri hakkında neler biliyor?". *BBC NEWS TÜRÇE*. Erişim: 2 Kasım 2019. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50267190>

"Muharip Hıristiyanların Hedef Alınmasının Hükmü". *Rumiyah Dergisi* 9 (2017), 8-10.

"Müşrikleri Bulduğunuz Yerde Öldürün". *Rumiyah Dergisi* 2 (2016), 2-5.

"Müşriklerle Topluca Savaşın". *Rumiyah Dergisi* 8 (2017), 50-57.

"Ölümlere Kur'an Dirilere Demokrasi". *Kostantiniyye Dergisi* 1 (2015), 37-40.

Şahin, Hanifi. "Dabıq Dergisi Bağlamında IŞİD'in Şiilik Algısı". *Turkish Journal Of Shiite Studies*, 1/2 (Aralık 2019), 183-214.

Taberânî, Süleymân b. Ahmed. *el-Mu'cemu'l-Kebîr*. thk. Hamdî b. Abdulmecid es-Selefi. b.y.: Mektebetu İbn Teymiyye, 1994.

Tağuta Küfretmek. (Suriye: İslam Devleti Himmet Ofisi, 2015), 5-7.

"Tağuti Sistemlere Askerliğin Hükmü". *Kostantiniyye Dergisi* 5 (2016), 5-14.